

Valstybinio audito ataskaitos santrauka

STATUTINIŲ PAREIGŪNŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS

2014 m. rugsėjo 30 d. Nr. VA-P-40-10-12

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Ataskaitoje vartojamos santrumpos ir sąvokos:

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija;

SAM – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija;

Sveikatos priežiūros tarnyba – Sveikatos priežiūros tarnyba prie VRM;

Medicinos centras – VRM Medicinos centras;

Trakų medicininės reabilitacijos centras – Sveikatos priežiūros tarnybos prie VRM Trakų medicininės reabilitacijos centras;

CMEK – Centrinė medicininės ekspertizės komisija;

LNSS – Lietuvos nacionalinė sveikatos sistema;

ASPI – asmens sveikatos priežiūros įstaigos;

PSDF – Privalomojo sveikatos draudimo fondas;

Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba – Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

Pareigūnų sveikatos priežiūra – viena iš valstybės laiduojamos (nemokamos) sveikatos priežiūros rūšių, kuri papildomai per programas remiama iš valstybės biudžeto.

Sąvadas – Sveikatos būklės reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į vidaus tarnybą, pageidaujantiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose, kitose mokymo įstaigose Vidaus reikalų ministerijos siuntimu, bei vidaus tarnybos sistemos pareigūnams sąvadas.

Ataskaitoje vartojamos sąvokos „statutinis pareigūnas“ ir „pareigūnas“ turi tą pačią reikšmę.

Išsireiškimui „asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurių steigėja VRM“ naudojome šias santrumpas „ASPI, kurių steigėja, VRM“ ar „įstaigos, kurių steigėja, VRM“.

SANTRAUKA

Lietuvoje statutiniai pareigūnai yra draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu, todėl, kaip ir visi šalies gyventojai, turi teisę nemokamai gauti asmens sveikatos priežiūros paslaugas, apmokamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo. 2013 metais už statutinius pareigūnus į Privalomojo sveikatos draudimo fondą buvo pervesta 92 mln. Lt privalomojo sveikatos draudimo įmokų. Formuoti valstybės politiką asmens sveikatos priežiūros srityje, ją organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą pavesta Sveikatos apsaugos ministerijai. Pirminę ir antrinę asmens sveikatos priežiūrą šalies teritorijoje Sveikatos sistemos ir Vietos savivaldos įstatymuose pavesta organizuoti savivaldybių institucijoms.

Statutiniai pareigūnai turi teisę gauti ir daugiau nemokamų sveikatos priežiūros paslaugų nei kiti asmenys, apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Šios paslaugos papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis. Pareigūnų sveikatos priežiūra remiama per Vidaus reikalų ministerijos vykdomą programą. Šiai priežiūrai organizuoti ir teikti kasmet skiriama apie 15 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų. Pagal Vidaus tarnybos statutą pareigūnų sveikatos priežiūra – tai specializuotoji medicininė ekspertizė, prevencinė medicinos pagalba, medicininė rehabilitacija, sveikatos grąžinamasis ir antirecidyvnis gydymas, prevencinė medicininė ir psichologinė rehabilitacija, psichologinė parama, sveikatos ugdymo ir stiprinimo priemonių taikymas, taip pat neapmokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto asmens sveikatos priežiūra asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių steigėja yra Vidaus reikalų ministerija.

Vidaus reikalų ministerija organizuoja valstybės biudžeto lėšomis remiamą vidaus tarnybos pareigūnų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų, Lietuvos muitinės pareigūnų sveikatos priežiūrą. Vidaus tarnybos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams, skirtingai nei kitiems statutiniams pareigūnams, valstybės biudžeto lėšomis remiama ne tik specializuotoji medicininė ekspertizė ir privalomi periodiniai profilaktiniai sveikatos patikrinimai, bet ir daugiau sveikatos priežiūros paslaugų, neapmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo. Jas nemokamai gauti turi teisę ir buvę vidaus tarnybos pareigūnai.

Vidaus tarnybos statutu pavesta Vidaus reikalų ministerijai ar jos įgaliotai institucijai organizuoti pareigūnų sveikatos priežiūrą asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių steigėja Vidaus reikalų ministerija, ir naudojantis pareigūnų tarnybos arba (ir) gyvenamųjų vietovių asmens sveikatos priežiūrų įstaigų teikiamomis paslaugomis. Šiai priežiūrai organizuoti ministerija yra įsteigusi biudžetinę įstaigą Sveikatos priežiūros tarnybą, o pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugoms teikti – biudžetines asmens sveikatos priežiūros įstaigas: Medicinos centrą ir Trakų medicininės rehabilitacijos centrą. Pagal Vyriausybės įstatymą įstaigos prie ministerijos steigiamos valstybės politikai ministrui pavestose valdymo srityse įgyvendinti ir šios politikos formavimui ir įgyvendinimui aptarnauti. Nuo 2010 m. dalis pareigūnų privalomų periodinių profilaktinių sveikatos patikrinimų atliekami naudojantis kitų asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamomis paslaugomis.

Europos valstybėse, kuriose statutiniams pareigūnams numatyta daugiau nemokamų sveikatos priežiūros paslaugų nei kitiems asmenims, sveikatos paslaugų teikimas pareigūnams organizuojamas skirtingai. Vienose valstybėse yra įsteigtos atskiros asmens sveikatos priežiūros įstaigos, o kitose naudojamosi asmens sveikatos priežiūros įstaigų, kuriose paslaugas gauna ir kiti asmenys, paslaugomis.

Audito metu vertinome, ar efektyviai organizuojama statutinių pareigūnų sveikatos priežiūra, atsakydami į klausimus:

- ar tinkamai nustatyta, kokios sveikatos priežiūros paslaugos turi būti papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis;
- ar Vidaus reikalų ministerija tinkamai organizuoja pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugų teikimą.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje ir jos įsteigtose asmens sveikatos priežiūros įstaigose: Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre ir Sveikatos priežiūros tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Trakų medicininės reabilitacijos centre. Tam, kad suformuluotume objektyvias ir pagrįstas audito išvadas, informaciją rinkome ir iš Sveikatos apsaugos ministerijos, Akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Sveikatos priežiūros tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, taip pat atlikome 1000 statutinių pareigūnų apklausą.

Audituojamas laikotarpis – 2011–2013 m., duomenų analizei buvo naudojami ankstesnių laikotarpių ir 2014 metų duomenys.

Nustatėme, kad statutinių pareigūnų sveikatos priežiūra organizuojama nepakankamai efektyviai. Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Pareigūnų sveikatos priežiūra – viena iš valstybės laiduojamos (nemokamos) sveikatos priežiūros rūšių, kuri papildomai remiama valstybės biudžeto lėšomis per Vidaus reikalų ministerijos vykdomą programą. Per programą vykdomai sveikatos priežiūrai organizuoti ir teikti kasmet skiriama apie 15 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų, iš jų pareigūnų sveikatos priežiūrai – 7,5 mln. Lt. Tačiau teisės aktuose nėra aiškiai nustatyta, kokios sveikatos priežiūros paslaugos, išskyrus specializuotąją medicininę ekspertizę ir privalomus periodinius profilaktinius sveikatos patikrinimus, turi būti papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis. Todėl nesudarytos tinkamos teisinės prielaidos valstybės biudžeto lėšų poreikiui pagrįsti ir efektyviai organizuoti pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugų teikimą:

1.1. Teisės aktai, reglamentuojantys pareigūnų sveikatos priežiūrą, nesuderinti su Lietuvos nacionalinę sveikatos sistemą reglamentuojančiais teisės aktais. Iš valstybės biudžeto papildomai per programas remiamos pareigūnų sveikatos priežiūros mastas yra nustatytas, nedetalizuojant visų Vidaus tarnybos statute numatytų sveikatos priežiūros paslaugų ar jų teikimo atvejų (1.1 ir 1.2 poskyriai; 2.3.2 ir 2.4.1 ir 2.4.2 skirsniai).

1.2. Pagal Konstituciją piliečiams nemokamos medicinos pagalbos valstybinėse gydymo įstaigose teikimo tvarką turi nustatyti įstatymas. Sveikatos sistemos įstatyme nustatyta, kad asmuo, norėdamas gauti valstybės laiduojamas (nemokamas) specializuotas gydytojo konsultacijas, privalo turėti pirminės sveikatos priežiūros gydytojo siuntimą, tačiau Medicinos centro direktoriaus nustatyta specializuotų gydytojo konsultacijų teikimo Medicinos centre tvarka sudaro galimybę pareigūnams nemokamai gauti specializuotas gydytojo konsultacijas neturint pirminės sveikatos priežiūros gydytojo siuntimo (1.1 poskyris).

1.3. Nenustatyta pareigūnų reabilitacijos, kai ji neapmokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo ar apmokama iš dalies, tvarka, kuri būtų suderinta su Finansų ir Sveikatos apsaugos ministerijomis, kaip reikalauja Vidaus tarnybos statutas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1510 (1.2 poskyris).

2. Vidaus reikalų ministerija rengia ir vykdo programą „Valstybės remiama teisėsaugos ir teisingumo institucijų pareigūnų, buvusių pareigūnų sveikatos priežiūra ir buvusių vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pensinis aprūpinimas“, kurią įgyvendinant organizuojamas ne tik pareigūnų, bet ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimas. Asmens sveikatos priežiūrą organizuoti įstatymais pavesta Sveikatos apsaugos ministerijai ir savivaldybių institucijoms. 2006 metais pakeitus Vidaus tarnybos statuto nuostatas dėl pareigūnų sveikatos priežiūros, esminiai šios priežiūros organizavimo pertvarkymai neatlikti, todėl Vidaus reikalų ministerija ir toliau organizuoja ne tik pareigūnų, bet ir asmens sveikatos priežiūrą, tam tikslui naudodama valstybės turtą (2.1 poskyris).

3. Netinkamai organizuojama pareigūnų sveikatos priežiūra:

3.1. Neužtikrintas vienodas pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas geografiniu požiūriu visiems šalies pareigūnams, nes papildomai valstybės biudžeto lėšomis remiamas pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugas, išskyrus pareigūnų privalomus periodinius profilaktinius sveikatos patikrinimus ir imunoprofilaktikos paslaugas, pareigūnai nemokamai gali gauti tik Medicinos centre, esančiame Vilniuje, ir Trakų medicininės reabilitacijos centre. Todėl daugiausia šių įstaigų teikiamomis paslaugomis naudojasi Vilniaus apskrityje gyvenantys ir (ar) tarnaujantys pareigūnai (2.2 poskyris).

3.2. Pagal Vidaus tarnybos statutą specializuotoji medicininė ekspertizė turi būti atliekama Medicinos centre ir remiama valstybės biudžeto lėšomis. Kadangi šiame centre ne visuomet galima ištirti pareigūną ir (ar) patvirtinti diagnozę, kad būtų priimtas specializuotosios medicininės ekspertizės sprendimas dėl pareigūno tinkamumo tarnybai, pareigūnai siunčiami į kitas asmens sveikatos priežiūros įstaigas, galinčias suteikti reikiamas paslaugas, už kurias apmokama ne valstybės biudžeto, o Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšomis (2.3.1 skirsnis).

3.3. Pagal Vidaus tarnybos statutą pareigūnų reabilitacija valstybės biudžeto lėšomis turi būti vykdoma asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių steigėja Vidaus reikalų ministerija, tačiau šios įstaigos turi licencijas ne visoms Vidaus tarnybos statute numatytoms reabilitacijos paslaugoms teikti. Dalis 2011–2013 m. teiktų reabilitacijos paslaugų nenurodytos licencijose, todėl kompetentinga institucija nėra patvirtinusi, kad tokioms paslaugoms teikti yra sudarytos tinkamos sąlygos: yra tinkamos patalpos, suburta sveikatos priežiūros specialistų komanda, yra būtina medicinos įranga (2.4.1 skirsnis).

3.4. Valstybės biudžeto lėšos, skirtos privalomiems periodiniams profilaktiniams pareigūnų sveikatos patikrinimams, 2011–2013 m. buvo panaudotos nepakankamai efektyviai. Vienodų patikrinimų, atliekamų skirtingose asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kainos skyrėsi daugiau kaip du kartus. Privalomų periodinių profilaktinių pareigūnų sveikatos patikrinimų kainos nenustatytos. Pareigūnų nuomone, dalis patikrinimų atliekami paviršutiniškai. Todėl yra rizika, kad vienais atvejais šie patikrinimai gali būti atliekami ne visada išsamiai arba kitais atvejais – nepagrįstai padidintos jų kainos (2.5 poskyris).

3.5. Nepakankamai buvo kontroliuojama, kad skirtos valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos tik pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugoms teikti. Medicinos centre 2011–2013 m. suteiktos analogiškos sveikatos priežiūros paslaugos vienais atvejais buvo apmokėtos iš Privalomojo

sveikatos draudimo fondo, o kitais atvejais – valstybės biudžeto lėšomis. Valstybės biudžeto lėšų, skirtų pareigūnų sveikatos priežiūrai, panaudojimo kontrolę apsunkina tai, kad nėra tinkamai nustatyta, kokios sveikatos priežiūros paslaugos turi būti papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis (1.1 ir 2.6 poskyriai).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Siekiant užtikrinti tinkamą pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir suderinti pareigūnų sveikatos priežiūrą reglamentuojančius teisės aktus su Lietuvos nacionalinę sveikatos sistemą reglamentuojančiais teisės aktais:

1. Priimti sprendimus dėl Vidaus reikalų ministerijos tolesnio asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo organizavimo per ministerijos vykdomą programą tikslingumo (2 išvada).
2. Priimti sprendimus dėl pareigūnų sveikatos priežiūros organizavimo pertvarkymo:
 - kad būtų aiškiai nustatyta, kaip organizuojama pareigūnų sveikatos priežiūra, kokios sveikatos priežiūros paslaugos statutiniais pareigūnams ir (ar) kokiais atvejais turi būti papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis, šių paslaugų gavėjai ir teikėjai (1 išvada);
 - kad visiems šalies statutiniais pareigūnams būtų vienodai prieinamos papildomai per programas iš valstybės biudžeto remiamos sveikatos priežiūros paslaugos (3.1 išvada);
 - kad teisės aktai, reglamentuojantys statutinių pareigūnų sveikatos priežiūrą, būtų suderinti su Lietuvos nacionalinę sveikatos sistemą reglamentuojančiais teisės aktais (1.1, 1.2 išvados);
 - kad valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviai ir pagal paskirtį (3.2; 3.3 ir 3.4 išvados).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Siekiant tinkamai organizuoti pareigūnų sveikatos priežiūrą ir užtikrinti efektyvų šiam tikslui skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, rekomenduojame:

1. Patikslinti vidaus reikalų ministro 2006 m. lapkričio 7 d. įsakymą Nr. 1V-425 „Dėl papildomai per programas iš valstybės biudžeto remiamos vidaus tarnybos sistemos pareigūnų sveikatos priežiūros masto patvirtinimo“, kad būtų aiškiai nustatyta, kokios sveikatos priežiūros paslaugos ir kokiais atvejais turi būti papildomai remiamos valstybės biudžeto lėšomis (1 išvada).
2. Įgyvendinant Vidaus tarnybos statuto nuostatas, parengti ir, suderinus su Finansų ir Sveikatos apsaugos ministerijomis, patvirtinti pareigūnų reabilitacijos, kai ji apmokama iš dalies ar neapmokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, tvarką (1.3 išvada).
3. Numatyti papildomas kontrolės priemones, užtikrinančias pagrįstą valstybės biudžeto lėšų naudojimą teikiant pareigūnų sveikatos priežiūros paslaugas (3.5 išvada).

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

1. Įvertinus tai, kad Valstybinei akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos pavesta vertinti juridinių ir fizinių asmenų atitiktį sveikatos priežiūros licencijuojamai veiklai keliamus reikalavimus, rekomenduojame pavesti šiai tarnybai įvertinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų, kurių steigėja Vidaus reikalų ministerija, vykdomos veiklos atitiktį licencijuojamai veiklai keliamiems reikalavimams (3.3 išvada).
2. Įvertinus tai, kad pagal Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymą Sveikatos apsaugos ministerija turi nustatyti Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų teikiamų paslaugų kainas, rekomenduojame patvirtinti privalomų periodinių profilaktinių pareigūnų sveikatos patikrinimų kainas (3.4 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateiktas 5 priede.